

SAHTE SAHÂBİ CA'FER İBN NASTUR VE SAHİFESİ

Yard.Doç.Dr.Nevzat AŞIK

Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî, sahâbe devrinden asırlarca sonra yaşadığı için Hz.Peygamber'le görüşmesi ve sohbet etmesi imkânsız olduğu halde, sonradan kendisinin sahâbî olduğunu iddia ve ilân etmiş bir kişidir. Bu sebeple ona sahte ve yalancı bir sahâbî demek yerinde olacaktır. ¹

Ca'fer İbn Nastûr ile ilgili, kaynaklarda fazla bir bilgiye rastlanmamaktadır. Esasen onu konu olarak alması gereken cerh ve ta'dîl sahasında kaleme alınmış bazı eserler, onun bu büyük yalancılığında ve sahtekârlığından dolayı kendisini kayda değer görmediklerini ifade etmişler, ya da onun hakkında pek az bilgi verebilmişlerdir.

Ancak onun sahâbî olduğunu iddia etmesinin yanısıra, Resûlullah'ın ağzından doğrudan doğruya bazı hadisler uydurduğunu, bu hadislerin bir "sahîfe" teşkil ettiğini ve bunların rivâyet edilegeldiğini gören Ebû Abdillâh Muhammed İbn Ahmed ez-Zehebî (öl.748/1347), ² İbn Hacer el-'Askalânî (öl.852/1448) ³ eserlerinde ona geniş yer veren ve uydurduğu hadislerden örnekler gösteren müelliflerdir.

Ca'fer İbn Nastûr'un uydurduğu hadisleri ihtiva eden ve "Sahîfetu Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî " adını almış olan sahîfeyi gördükten sonra, onun hakkında esas bilgi kaynağının bu belge olduğunu, yukarıda adı geçen müelliflerin de bu hususdaki bilgiyi ve ona ait örnek olarak aldıkları hadisleri bu sahîfeden naklettiklerini görmekteyiz.

Ca'fer İbn Nastûr er-Rumî, ilk defa hicrî 350, milâdî 961 tarihinde bir Türk yöresi olan Fârâb ⁴ bölgesinde ortaya çıkmıştır. ⁵

Farâb ötedenberi ilim, kültür ve medeniyet merkezlerinden biri olarak tanınır. Arap dilinde başta gelen lügatlerden biri olan "es-Sihâh"ın müellifi İsmâ'il İbn Hammâd el-Cevherî (öl.393/1003), yine bu dilde edebiyatın babası sayılan dîvan sahibi İshak İbn İbrahim (öl. 235/849) ve nihayet felesefe sahasında pekçok eserler veren büyük filozof Ebû Nasr Muhammed İbn Muhammed el-Fârâbî (öl.339/950) ve benzeri alimler bu bölgeden çıkmıştır. ⁶

Ca'fer İbn Nastûr'un bu bölgede, meselâ Hindistan'da aynı iddia ile ortaya çıkan ve aynı şekilde uydurduğu hadisler "el-Ehâdisu'r-Rete-niyye" adıyla meşhur olan Ebu'r-Ridâ Reten İbn Nasr İbn Kirbâl el-Hin-di (öl.632/1234) ⁷ gibi meşhur ve etkili olamaması, kendisine inanan büyük bir bağlular grubu meydana getirememesi, içinde bulunduğu bölgenin ilim ve kültür seviyesinin yüksek oluşuna bağlanabilir.

Elbette onun sahâbeden olduğu iddiası ile zuhûr ettiği bu tarihin sahâbîlerin yaşadığı asırla hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü yeryüzünde en son ölen sahâbî Ebu't-Tufeyl 'Âmir İbn Vâsile el-Leysi (öl.110/728) den 240 sene sonra ortaya çıkmış ve sahâbî olduğunu iddia etmiştir. Ancak o 240 senelik bu farkı ve açığı kapatabilmek için etrafındaki halkın saflığını istismara yeltenerek, sahte iddiasını sağlam temellere oturt-maya çalışmış ve bu konuda şu haberi uydurmuştur:

كنت مع النبي صلى الله عليه وسلم في غزوة تبوك فسقط من يده
السوط، فنزلت عن جوادي فرفعته إليه، فقال: مَدَّ الله في عمرك مَدًّا، فعشت
بعد النبي صلى الله عليه وسلم ثلاث مائة وعشرين سنة.

"Tebûk Savaşı'nda (h.9/m.630) Hz.Peygamber'le beraberdim. Elinden kırbacı düştü, derhal atımdan inerek aldım ve O'na uzattım. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) benim için şöyle dua etti: "Allah senin ömrünü uzun etsin". İşte bu sebeptedir ki ben, Hz.Peygamber'den sonra 320 sene daha yaşadım". ⁸

Bu duruma göre Ca'fer İbn Nastûr, Hz.Peygamberle bizzat görüş-mek ve sohbetinde bulunmakla kalmamış, aynı zamanda Tebûk Sa-vaşı'nda da yine O'nun yanında ve hizmetinde bulunmuş, yere düşen kırbacını alarak kendisine vermek suretiyle O'nun, uzun ömürlü olma-sı ile ilgili duasına mazhar olmuş ve bu yüzden de asırlar boyu yaşa-mıştı

Nihayet Ca'fer İbn Nastûr, Basra'da vefat etmiş ve Malik İbn Ma-lik'in kabri yanına defnedilmiştir. ⁹

Ca'fer İbn Nastûr'un, sahâbî olduğunu kanıtlamak için uydurup piyasaya sürdüğü bu ve diğer hadisleri doğrudan rivâyet eden ve yavan Fergâne'li Mansûr İbn Hakem'dir. Bu Mansûr İbn Hakem hadis rivâ-yeti konusunda yalancılık ve sahtekârlığı ile meşhur bir kimsedir. ¹⁰

SAHTE SAHÂBÎ CA'FER İBN NASTUR VE SAHİFESİ

Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî, sadece sahâbî olduğunu iddia etmekle kalmamış doğrudan doğruya Hz.Peygamberden duyduğunu söylediği bazı hadisler de rivâyet etmiştir. Bu hadisler daha sonra tek isnad ile bir sahîfede toplanmış ve "**Sahîfetu Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî rahimehullah**" adı ile kayda geçmiştir.

Bu sahîfeden Ebû Abdillâh ez-Zehebî (öl.748/1347) Mizânu'l İ'tidâl, İbn Hacer el-'Askalânî (öl.852/1448) ise Lisânu'l-mizân isimli eserlerinde "**nushatun mekzûbetun:** نسخة مكذوبة " diye bahsetmişlerdir. ¹¹

ez-Zehebî, bu sahîfede altı-yedi hadis olduğunu kaydeder. ¹²

İbn Hacer ise sahîfedeki hadis sayısının onbir olduğunu söyler ve bunlardan iki tanesini de eserine alır. ¹³

Ca'fer İbn Nastûr'un adı geçen sahîfesinin tam bir nushası Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Bölümü numara 539 da kayıtlı bulunmaktadır. Ancak, ne Ca'fer İbn Nastûr, ne de sahîfesi, müellif ve eser adlarına göre düzenlenmiş bulunan kütüphane katalog fişlerinde müstakillen yer almamaktadır. O burada "Kitâbu'l-erbe'in ve gayruhû" başlığını taşıyan yüz kırk bir varaklık bir mecmû'a içerisinde bulunuyor. Bu mecmû'anın baştan varak 1a-108a arasında Hâfız Abdullâh Muhammed İbn el-Fadl es-Sâ'idî'ye ait "Kitâbu'l-Erbe'in" yer almaktadır. Bundan sonra Mecmû'a'da bulunan ikinci eser Ebu'l-Hayr Ahmed İbn İsmâ'il el-Kazvîni'nin derlediği "Kitâbu'r-reddi ve'l-ferdi fi sahâifi'l-ahbâri ve nusehîhâ'l-menkûleti'an Seyyidi'l-murselin selâvâtullahi ve selâmuhû'aleyhi ve 'aleyhim ecme'in" dir ve 109a - 141a varakları arasında bulunmaktadır. Müellif el-Kazvîni'nin adı geçen bu eserinde her biri teker isnad ile rivâyet edilen onbir sahîfe vardır. Ebu'l-Hayr el-Kazvîni eserinin başında bu tek isnadlı onbir sahîfeyi bir araya getirmesini hadis ilmine meraklı olanlara, hadis sahîfelerini bir arada bulma ve ezberleme kolaylığı sağlamak için tereddüt ettiğini ifade etmektedir. Müellif, sahîfeleri bir araya getirirken bu niyetle yola çıkmıştır. Fakat bu sahîfelerin sıhhati, yani sağlam olup olmaması konusunda herhangi bir titizlik ve ayırım gözetmemiştir.

Eserde yer alan ve tek isnad ile rivâyet edilen onbir sahîfe sırası ile şunlardır:

- 1- Sahîfetu Hemmâm İbn Munebbih (var. 109a-118a)
- 2- Sahîfetu Kulsûm'an 'Ata' (var.118a-121b)
- 3- Sahîfetu 'Abdirrezâk 'an Ma'mer 'ani'z-Zuhri'an Sa'id İbn el-

Museyyib (var. 122a-124b)

4- Sahifetu Humejd et-Tavîl'an Enes (var. 125a-125b)

5- Sahifetun min tarîkı Ehli'l-beyti (var. 125b-126b)

6- Sahifetu'l-Hadıri ve İlyâs 'aleyhima's-selâmu 'ani'n-nebiyyi s.a.v. (var. 126b-128a)

7- Sahifetu'l-Eşecc' an 'Aliyyi'l-Murtezâ rıdvânullahi 'aleyhi (var. 128a-130a)

8- **Sahifetu Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî rahımehullahu 'ani'n-Nebiyyi s.a.v. (var. 130a-131a)**

9- Sahifetu Hırâş 'an Enes İbn Mâlik radiyallâhu'anhu (var. 131a-132a)

10- Sahifetu 'Abdirrezâk 'an Ma'mer 'ani ' z-Zuhri'an Sâlim İbn 'Abdillah İbn 'Omer 'an Ebîhi... (var. 132b-134b)

11- Sahifetu Cuveyriye 'an Nâfi 'an 'Abdillâh... (var. 134b-141b) ¹⁴

Nesih bir yazı ile her sahîfeye 21 satır olarak yazılan mecmû'a 229 x 125, (180 x 90) mm. ölçüsündedir. Eserin sonunda müstensih adı ve istinsâh tarihi vardır. Müstensih, Ebû Abdillâh Muhammed İbn Mahmud İbn el-Hasen el-Hudayri, tarih ise hicri 599 senesinin Safer ayının yedinci günüdür.

Görüldüğü üzere Ca'fer İbn Nastûr'un sahîfesi mecmû'ada sekizinci sırada yer almaktadır. F.Sezgin GAS'da bu sahîfenin bir üstündeki Sahifetü'l-Eşecc'e (C.1 S.85) ve bir altındaki Sahifetü Hırâş'e (C.1 S.86) işaret ettiği halde Ca'fer İbn Nastûr'un bu sahîfesini gözden kaçırmış gibi görünmektedir. Kanaatimizce peşpeşe yazılan her "sahîfenin" başında kendisini bir öncekinden ayıran belirgin bir mesafe ve boşluk bulunduğu halde, Sahifetu Ca'fer'in başında bu yoktur. Dikkatle incelenmediği ve okunmadığı takdirde Sahifetu Ca'fer bir önceki sahîfenin devamı gibi görünmektedir. Görme imkânı bulabildiğimiz diğer biyobibliyografik eserlerde de yer almaması bu sebepten olabilir.

Biz, başka nüshalarının bulunup bulunmadığını araştırmaya devam ederken, şimdilik görüp tespit edebildiğimiz, kırksekiz satırdan meydana gelen ve takriben üç varaklık bu sahîfeyi makalemizin sonunda vereceğiz. Zira sahih hadisleri ihtiva eden sahîfe ve mecmû'aların neşri kadar, uydurma hadislerin bulunduğu sahîfelerin de günyüzüne çıkarılması önemlidir. Bilhassa bu sahîfedeki hadislerin uydurma hadisleri toplamayı gaye edinen mevzuat kitaplarında yer almaması,

SAHTE SAHÂBÎ CA'FER İBN NASTUR VE SAHİFESİ

bu konuda eser yazan müelliflerin adı geçen sahifeyi göremedikleri intibahını uyandırmaktadır.

Sahifetu Ca'fer İbn Nastûr, adı geçen mecmû'a'nın, varak 130a'nın onbirinci satırından başlar, 131a'nın onaltıncı satırında sona erer. Başta sahifenin senedi zikredildikten sonra, aynı ve tek isnad ile rivayet edilen onbir hadis nakledilir. En sonunda da Ca'fer İbn Nastûr'un Hz.Peygamber'le Tebûk Gazvesi'ne (h.9/m.630) katıldığı, O'nun yere düşen kamçısını alarak kendisine verdiği, bu esnada ondan dua dilettiği ve Resûlullah'ın yüksek bir sesle: "**Allah senin ömrünü uzun etsin**" şeklindeki duasına mazhar olduğu yolundaki haber, râvîsi Ebu'l-Kâsım Mansûr tarafından bizzat onun ağzından nakledilerek kaydedildikten sonra şöyle denmektedir:

"Ca'fer İbn Nastûr 280 sene, Ebu'l Kâsım Mansûr 70 veya daha fazla, Ebu Davud 120 sene yaşamıştır. (Bu son iki şahıs haberin senedinde bulunan iki râvidir.) Ca'fer İbn Nastûr, Basra'da ölmüş ve Mâlik İbn Mâlik'in yanına defnedilmiştir".¹⁵

Sahife'nin senedi, Hz.Peygamber'den mezkûr hadisleri doğrudan doğruya aldığı iddia eden Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî ile başlar ve yukarıdan aşağıya sırasıyla şöyle devam eder:

Ebu'l Kâsım Mansûr İbn el-Hakem el-İsterâbâdî,

Ebû Davud Süleyman İbn Nûh İbn Muhammed İbn Ahmed el-Mergînânî,

Ebu'l Hasen Ali (İbn) İsmâ'il el-Kâşgarî,

Ebu Şâkir Ahmed 'Ali İbn Muhamed İbn 'Ali el-Osmânî,

Ebu Saïd İsmâ'il İbn Yûsuf İbn Muhammed İbn el-Abbas el-'Arûsî.¹⁶

Burada ikinci râvî, Ebu'l Kâsım Mansûr İbn el-Hakem'in büyük bir hadis uydurucusu olduğu bilinen bir husustur. Diğerlerine gelince onlar da aynı damgaları yemiş ya da isnâdı oluşturmak için araya yerleştirilmiş karanlık kişilerdir.¹⁷

İbn Hacer "Uydurulmuş hadislerden meydana gelen bir nüsha" diye bahsettiği bu sahifeye dair başka senetler de zikreder.¹⁸

Bu sahifede bulunan hadislerden dört ve beşincisi diğer bazı hadis mecmû'alarında da yer almaktadır. Bunlardan beş numaralı hadis aynı mânâda olmak üzere değişik lâfızlarla el-Hatîbu'l-Bağdâdî (öl. 463/1070) ve ed-Deylemî (öl.509/1115) tarafından da eserlerine alın-

mıştır. Ancak her iki kaynakta da verilen senedlerin mezkûr sahîfenin senedi ile hiçbir ilgisi yoktur.

Meselâ, el-Hatibu'l-Bağdâdî'nin senedi, Abdullah İbn Abbas (öl. 68/687), babası ve Zeynep bint Süleyman İbn 'Ali İbn Abdillâh'dan müteşekkildir. ¹⁹ ed-Deylemî'nin eserine aldığı aynı manadaki iki hadisten ise, birincisi İbn Abbas ²⁰, ikincisi Enes İbn Malik ²¹ tarafından rivâyet edilmiştir.

Ancak bu hadislerin de sıhhati ayrı bir tartışma konusudur. Bir defa el-Hatibu'l-Bağdâdî'nin tahrîc ederek eserine aldığı hadis yine kendisi tarafından zayıf kabul edilmiştir. Diğerleri ise münkerdir. ²²

Bununla beraber, bütün insan ve diğer canlıların yaşadıkları müddetçe muhtaç oldukları yiyecekleri her türlü israftan koruyarak iktisada riayet konusunda Hz.Peygamber tarafından söylenen ve muhtelif sahâbilerce rivâyet edilen bir takım hadisler vardır ki bunlar yukarıdaki hadislerden tamamen farklı sayılmalıdır. ²³ Sahîfe'de yer alan beşinci hadise gelince bu el-Hakim en-Neysâbüri (öl.405/1014) tarafından tahrîc edilerek aynı lâfızla el-Müstedrek isimli eserine alınmıştır. Ancak bu hadisi Hz.Peygamber'den bizzat işiten, hicrî 350, milâdî 961 tarihlerinde yaşayan ve sahâbî olduğunu iddia eden Ca'fer İbn Nastûr değil ve fakat Abdullah İbn Abbas'dır (öl.68/687). Hadisin ilk ravisinden sonra gelen ve isnad zincirinde yer alan raviler de İbn Nastûr'un sahîfesinde yer alan kişiler olmayıp Ali İbn Abdillâh İbn Abbas, Oğlu Muhammed İbn Ali, el-Hakem İbn Mus'ab, el-Velîd İbn Müslim, Safvan İbn Salih, Ali İbn el-Huseyn İbn el-Cüneyd ve Ebû Bekr İbn İshak el-Fakîh'dir. ²⁴

Demek ki Ca'fer İbn Nastûr, aynı zamanda başka eserlerde yer alan bu hadisleri, sahâbî olduğunu isbat etmek için, doğrudan Resûlullah'dan aldığı intibaini vermeye çalışmıştır.

SONUÇ :

Bir kimse sahâbî olduğunu iddia edebilir. Hadis usûlüne göre bu, sahabeyi tanıma yollarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu takdirde sahâbî olduğunu iddia eden kişinin güvenilir bir kimse olmasının yanında bilhassa hicrî 110 tarihinden önce yaşamış olması şarttır. Hz.Peygamberden doğrudan bazı hadisler duyduğunu iddia eden ise hicrî 110 tarihinden önce yaşamış olmalıdır. Ca'fer İbn Nastûr, hicrî

350 tarihinde ortaya çıkararak hem sahabî olduğunu iddia etmiş, hem de Resulullah'ın bizzat ağzından duyduğunu ileri sürdüğü bazı hadisleri rivayete yeltenmiştir. Gerek onun bu iddiasının, gerekse uydurduğu hadisleri ihtiva eden "Sahifetu Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî'nin uzaktan veya yakından gerçeklerle herhangi bir ilgisi yoktur. Ancak onun ve kendisi tarafından uydurulan sahifedeki hadislerin ortaya çıkarılarak tanıtılmasının ilmî zarureti bilinen bir husustur.

DİPNOTLAR

- 1) Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı IV, s. 209-224 de yayımladığımız "Sahte Sahabîler I" başlıklı makalemizde verilen listede üçüncü sırada yer alan Ca'fer İbn Nastûr'u bu sayıda ikinci olarak kaleme almamız, onun mustakil bir makale hacminde olması sebebiyledir.
- 2) Ebû Abdillâh Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî, *Mizânu'l-i'tidâl fi nakdi'ricâl*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Mısır 1382/1963, I, 419 nr. 1540; IV, 249 nr. 9022; *Tecrîdu esmâ'is-sahâbe*, Haydarâbat 1315, I, 85-86 nr. 805; *el-Muğni fi'd-du'afâ'*, thk. Nüreddîn İtr, Halep 1391/1971, I, 135 nr. 1169.
- 3) Şihâbeddîn Ahmed İbn Ali İbn Hacer el-'Askalânî, *el-İsâbe fi tem-yîzi's-sahâbe*, thk. A. Muhammed el-Becâvî, Kahire 1383/1970, I, 551-552 nr. 1342; *Lisânu'l-mizân*, Beyrut 1390/1971, II, 130-131 nr. 560. Krş, Burhâneddîn el-Halebî, *el-Keşfu'l-hâsîs ammen rumiye bi vad'ı'l-hadîs*, thk. Subhî es-Sâmerrâî, Bağdat 1984, s. 127 nr. 199; s. 176 nr. 188; Ebu'l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn Arrâk el-Kinânî, *Tenzîhu's-şerî'ati'l-merfû'a 'ani'l-ehâdisi's-şeni'ati'l-mevdû'a*, thk. Abdulvehhâb Abdullâtîf -Abdullah Muhammed es-Siddîk, Beyrut 1401/1981, I, 46 nr. 32; Muhammed İbn Ali eş-Şevkânî, *el-Fevâidu'l-mecmû'a fi'l-ehâdisi'l-mevdû'a*, thk. Abdurrahman el-Mu'allimî, Beyrut 1407/1987, s.365.
- 4) Farâb, Türkistan'da Sır-Derya Havzası'nda Ans'ın nehre döküldüğü noktada ve başlıca kolun iki tarafında bir idârî bölge. Geniş bilgi için bkz. Ebû Abdillâh Yakût İbn Abdillâh el-Hamevî er-Rûmî, *Kitabu Mu'cemî'l-buldân*, Tahran, 1965, III, 106; W. Barthold, *İslâm Ans. Fârâb mad.* İstanbul 1964, IV, 450-451,

5) رؤي بناحية فاراب من أرض الترك في سنة خمسين وثلاث مائة .

İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 551; krş. ez-Zehebî, *Tecrîd*, I, 85-86 nr.805.

6) Yakût el-Hamevî, a.g.e., III, 105-106.

- 7) Sahte bir sahabî olan Ebu'r-Ridâ Reten İbn Nasr İbn Kirbal el-Hindî (öl.632/1234) hak.bkz. Salâhaddîn Halîl İbn Aybek es-Safedî, *Kitabu'l-vâfi bi'l-vefeyât*, nşr. Sven Dederling, Wiesbaden 1982/1402, XIV, 99-102; Muhammed İbn Şakir el-Kutbî, *Fevâtu'l-Vefeyât*, thk. Dr.İhsan Abbas, Beyrut 1974, II, 21-23, Muhammed Murtezâ ez-Zebîdî, *Tâcu'l-'Arûs*, Beyrut, tsz. IX, 212 ... Sahte sahabiler arasında Reten el-Hindî hakkında

geniş bir tetkik yazısı tarafımızdan neşre hazırlanmaktadır.

- 8) ez-Zehabî, *Mizân*, I, 419 nr. 1540; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 551 nr. 1342; *Lisân*, II, 130 nr. 560, Krş. *Sahîfetu Ca'fer İbn Nastûr er-Rûmî*, Süleymaniye Ktb. Şehid Ali Paşa Böl. nr. 539, var. 131 a.
- 9) *Sahîfetu Ca'fer İbn Nastûr*, a.y.
- 10) Bkz. ez-Zehabî. *Mizân*, IV, 183-184 nr. 8773; *el-Muğnî*, II, 677 nr. 6426; İbn Hacer, *Lisân*, VI, 93 nr. 229 İbn 'Arrâk, *Tenzîhu's-şerî'a*, I, 120 nr. 370.
- 11) ez-Zehabî, *Mizân*, IV, 184; İbn Hacer, *Lisân*, VI, 93.
- 12) ez-Zehabî, *Mizân*, IV, 249.
- 13) Bkz. İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 551-552.
- 14) Listede bulunan, 7,8 ve 9 nolu sahifeleri uyduranlara aynı şekilde tek isnad ile hadis uyduran şu isimleri de ekleyebiliriz. Bu konuda Hafız es-Silefi adıyla meşhur **Ebû Tahir Ahmed İbn Muhammed İbn es-Silefe**'nin (öl. 576/1180) yukarıda işaret edilen üç ismi de içine alan güzel bir kıt'ası vardır:

وافك اشج الغرب ثم خراش
أبي هدبة القيسي شبه فراش

حديث بن نسطور ويسر ويغتم
ونسخة دينار ونسخة تربسه

Bkz. ez-Zehabî, *Mizân*, II, 42, dip not 3.

Görüldüğü gibi bunlar **Yusr İbn Abdillâh** (Bkz. *Mizân*, IV, 444-445 nr. 9782; *Lisân*, VI, 297-298 nr. 1070), **Yağnem İbn Sâlim İbn Kanber Mevlâ Ali r.a.** (*Mizân*, IV, 459 nr. 9845, *Lisân* VI, 315 nr. 1131; *el-Keşf*, s. 465 nr. 851), **Dînâr Ebû Mikyes el-Habeşî** (bkz. *Mizân*, II, 30-31 nr. 2692), **İbrahim İbn Hudbe el-Kaysî**, **Ebû Hudbe el-Fârisî** (bkz. *Mizân*, I, 71-72 nr. 242), Ayrıca bkz. Aliyyu' l-Kârî ele-Herevî, *el-Masnû' fî ma'rifeti'l-hadisi' l-mevzû'*, thk. Abdulfettâh Ebû Gudde, Halep 1389/1969, s. 192-197.

- 15) Bkz. a.g.e., var. 131 a.
- 16) *Sahîfetu Ca'fer İbn Nastûr*, var. 130 a.
- 17) ez-Zehabî, *Tecrîd*, I, 85-86 nr. 805.
- 18) Bkz. İbn Hacer, *el-İsâbe* I, 552; *Lisân*, VI, 93.
- 19) Bkz. Ebû Bekr Ahmed İbn 'Ali el-Hatîb el-Bağdadî, *Tarihü Bağdad ev Medînetu's-Selâm*, Mısır 1349/1931, IV, 91. Hadis şöyledir:

من اكل مما يسقط من الخوان نفي عنه الفقر ونفي عن ولده الحمق.

- 20) Ebû Şucâ' Şireveyh İbn Şhredâr İbn Şireveyh ed-Deylemî, *el-Firdevs bi me'sûri' l-hitâb* thk. Saïd İbn Besyûnî Zağlûl, Beyrut 1406/1986, III, 587 nr. 5839.

ابن عباس : من أكل ما يسقط من المائدة خرج ولده صباح الوجوه
ونفي عنه الفقر.

- 21) ed-Deylemî, a.g.e., III, 588 nr. 5840.

SAHTE SAHÂBÎ CA'FER İBN NASTUR VE SAHİFESİ

أنس بن مالك : من أكل ما يسقط من المائدة عاش ما عاش في سعة
رزقه ، وعوفي في ولده وولد ولده من الجذام .

- 22) Bkz. İsmâ'il İbn Muhammed el- 'Aclûnî, **Keşfu'l-hafâ'** (I-II) Halep tsz. II, 319 nr. 2393; **Tezkiretu'l-mevzû'at** s. 142. krş. Abdurrahman İbn 'Ali İbn Muhammed İbn Ömer eş-Şeybânî, **Kitâbu Temyizî t-tîb mine' l-habîs** ... Beyrut 1405/ 1985, s. 161.
- 23) Bkz. Ebu' l-Huseyn Müslim İbnu'l- Haccâc, **Sahih**, thk. M.Fuâd Abdalbâkî, Mısır 1374-1375/1955-1956, III, 1606-1607 nr. 134, 135, 136; **Ebû Dâvud** Süleyman İbn el-Eş'as es-Sicistânî, **Sünen**, thk. İzzet 'Abîdudde' âs, Hıms 1388/1969, IV, 184 nr. 385; Ebû, 'İsâ Muhammed İbn 'İsâ et-Tirmizî, **Sünen**, thk. 'I, A.De'âs, Hıms 1387/1967, VI, 103 nr. 1803, 1804; **İbn Mâce**, Muhammed İbn Yezîd, **Sünen**, thk. M.F.Abdalbâkî, II, 1091 nr. 3278, 3279; Ebû Muhammed ed-Dârimî, **Sünen**, Beyrut, tsz. II, 96.
- 24) Ebû Abdillâh el-Hâkim en-Neysâbûrî, **Müstedrek**, Beyrut tsz., IV, 262.

من أكثر الاستغفار جعل الله له من كل فرجا ومن كل ضيق مخرجا
ورزقه من حيث لا يحتسب .

صحيفة جعفر بن نسطور الرومي

(13) صحيفة جعفر بن نسطور الرومي رحمه الله عن النبي صلى الله عليه وسلم (١)، أخبرنا والذي أبو سعيد اسماعيل بن يوسف بن محمد بن العباس العروسي رحمه الله، أخبرنا الشريف الاجل ابو شاکر احمد علي بن محمد بن علي العثماني رضي الله عنه بمكة حرسها الله في سلخ ذي الحجة سنة خمس مئة، أخبرنا الفقيه ابو الحسن علي (بن) اسماعيل الكاشغري اعطاني كتابه بمكة في المسجد الحرام، قدم علينا حاجا، قال: أخبرني الشيخ الامام الزاهد أبوداود سليمان بن نوح بن محمد بن أحمد المرغينان، أخبرني الشيخ ابو القاسم منصور بن الحكم الاسترآبادي

١ - حدثني جعفر بن نسطور الرومي صاحب رسول الله صلى الله عليه وسلم (٢) قال، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (٣):

من مشى الى خير حافيا فكانما مشى الى ارض الجنة، ويستغفر الملكة ويسبح اعضائه (٤) فان حدث له // في ذلك شيء يعني يعثر او يلدغ كان له اجر شهيد . (13)

٢ - قال حدثني بهذا الاسناد عن جعفر بن نسطور قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم (٥) في غزوة تبوك فسقط منه السوط فدفعتة اليه وقال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم (٦): مد الله في عمرك مدا، ومد بها صوته.

٣ - وبه قال جعفر بن نسطور قال: كنا قياما بين يدي رسول الله صلى الله عليه وسلم (٧) وهو يستاك و اشار بيده إلى اليمنى ثم الى اليسرى، فقلنا: يا رسول الله،

١ - ص :	صلح	٥ - ص :	صلى عليه وسلم
٢ - ص :	صلح	٦ - ص :	صلح
٣ - ص :	صلح	٧ - ص :	صلى الله عليه
٤ - ص :	أعضاه		

ما نرى احدا الى ما تشير ؟ فقال : كان جبرائيل (٨) وميكائيل (٩) عليهما السلام بين يدي ، فاشرت إلى جبرائيل (١٠) فقال لميكائيل (١١) : فانه اكبر مني .

٤ - وبه قال حدثني جعفر بن نسطور الرومي قال :

كنا جلوسا بين يدي النبي صلى الله عليه وسلم (١٢) وهو يأكل الطعام فسقط من القصعة شيء فرفعه واكله وقال : من اكل م يسقط ميسن القصعة او الخوان رفع عنه الجنون والبرص والحمق وعن اولاده تغير اللون والحمى والجنون .

٥ - وبه قال حدثني جعفر بن نسطور عن رسول الله صلى الله عليه

وسلم انه قال :

من اكثر الاستغفار جعل الله له من كل هم فرجا ومن كل ضيق مخرجا ويرزقه من حيث لا يحتسب .

٦ - وبه قال حدثني جعفر بن نسطور انه قال :

علمني رسول الله صلى الله عليه وسلم هذا الدعاء (١٣) كما يعلمني آية أوسورة من القرآن : نبهني الهي للخطر العظيم وامني من العذاب الأليم .

٧ - وبه قال جعفر بن نسطور الرومي عن رسول الله صلى الله عليه

وسلم انه قال :

طالب العلم من الجهال كالحي بين الاموات .

٨ - وبه قال جعفر بن نسطور عن رسول الله صلى الله عليه وسلم (١٤)

انه قال :

إن أقرب ما يكون العبد من الله اذا كان ساجدا ، فان الله تعالى

١٢ - ص : عليه السلم

١٣ - ص : الدعاء

١٤ - ص : صلح

٨ - ص : جبرئيل

٩ - ص : ميكائيل

١٠ - ص : جبرئيل

١١ - ص : إلى ميكائيل

ذكره يباهي بالعبد اذا نام في سجوده فقال للملائكة (١٥) : أنظروا الى عبيدي : روحه عندي ، وجسده في عبادتي .

(13) ٩ - وبه قال // حدثني جعفر بن نسطور عن رسول الله صلى الله عليه وسلم (١٦) انه قال :

من قرأ في كل يوم قل هو الله احد ثلاث مرات والمعوذتين كذلك كفاه الله من الدنيا والآخرة .

١٠ - وبه قال حدثني جعفر بن نسطور عن رسول الله صلى الله عليه وسلم (١٧) أنه قال :

رجل اخبرني يا رسول الله بعمل واحد ادخل به الجنة ؟ قال : كن مؤذّن قومك ، وامام قومك ، يقيم صلوتهم ، أو كن في الصف الاول .

١١ - وبه قال حدثني جعفر بن نسطور قال ، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (١٨) :

طالب الجنة لا ينام طالبها ، وهارب النار لا ينام هاربها .

قال السيد الامام أبوشاكر : رايت على نسخة الشيخ أبي الفضل محمد بن علي الخرساني المهتدي ، انه سئل الشيخ الفقيه أبو الحسن علي بن الحسين عن سبب هذه الاحاديث ، فقال : قال لي شيخي أبوداود ان شيخه ابا القاسم منصور ، حدثه ان جعفر بن نسطور رحمه الله قال :

كنت مع النبي صلى الله عليه وسلم (١٩) في غزوة تبوك ، فسقط سوطه فناولته اياه وسألته الدعاء ، فقال : مد الله في عمرك مدا ومد بها صوته .

فعاش جعفر بن نسطور مئتي وثمانين سنة ، وعاش أبو القاسم منصور سبعين سنة أو اكثر من ذلك ، وعاش ابوداود مئة وعشرين سنة ، ومات جعفر بن نسطور بالبصرة ، ودفن عند قبر مالك بن مالك رحمه الله عليهما وعلينا . تمت الاحاديث .

١٥ - ص : للمليكة

١٨ - ص : عليه السّلم

١٦ - ص : عليه السّلم

١٩ - ص : عليه السّلم

١٧ - ص : عليه السّلم

الملخص

من الصحابة الكذابين جعفر بن نسطور وصحيفته

من الممكن أن يزعم شخص أنه صحابي من الصحابة الكرام . وفي أصول الحديث طريق من طرق معرفة الصحابة ، هو قول الصحابي أنه صحابي ومن بينها ان يكون القائل ثقة ، وأن يصير حيًا قبل سنة مائة وعشر للهجرة . ولكي يصبح الشخص صحابيا أن يسمع الأحاديث النبوية مباشرة بشرط أن يعيش قبل سنة عشر للهجرة . هنالك جعفر بن نسطور قد ظهر سنة ثلاث مائة وخمسين للهجرة ، وزعم انه صحابي ، وانه روى عن رسول الله صلى الله عليه وسلم مباشرة . والحق انه كذاب ، وكذا صحيفته . الا ان معرفة الصحيفة المزعومة من قبله ، والأحاديث الموضوعة ضرورة علمية .

الدكتور فوزاد عاشق